

« Αἱ δὲ πράξεις τῆς γυναικὸς πρέπει νὰ ᾔναι πάντοτε εὐσχημοὶ καὶ νὰ προτίθενται τὴν εὐαρέστησιν τοῦ συζύγου, τὸν παραδειγματισμὸν τῶν τέκνων καὶ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν νὰ γίνωνται δὲ πᾶσαι ἐν ἀρμοδίῳ χρόνῳ καὶ οὔτε μετὰ σπουδῆς μεγάλης, οὔτε μετὰ νωβρότητας, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας, χαριέντως καὶ ἀφελῶς.

Ἄρθρον ε'. Ἡ γυνὴ πρέπει αἰωρίως ν' ἀγαπᾷ τὸν σύζυγόν της.

Ἡ νέα κόρη μεταβαίνουσα ἀπὸ τῆς πατρικῆς οἰκίας εἰς τὴν τοῦ συζύγου, στερεῖται ὅλων ἀνεξαιρέτως καὶ αὐτοῦ προσέτι τοῦ ὀνόματος· δὲν ἐξουσιάζει τίποτε καὶ ὁλόκληρος ἀνήκει εἰς τὸν σύζυγόν της· εἰς αὐτὸν λοιπὸν μόνον πρέπει ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης νὰ προσέχη, εἰς αὐτὸν μόνον νὰ προσπαθῇ ν' ἀρέσκη καὶ εἰς αὐτὸν ν' ἀφιερῇ τὴν καρδίαν της, καὶ ζῶσα καὶ μετὰ θάνατον. Καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ δύναται δυνάμει τοῦ νόμου, ἀποθανούσης τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς, νὰ συνάψῃ δεῦτερον γάμον, ἡ γυνὴ ὅμως οὐδέποτε. Ὁ ἀνὴρ εἶναι ὁ Οὐρανὸς τῆς γυναικὸς, λέγει παλαῖον ἀπόφθεγμα· καὶ τῶνόν, καθὼς ὅπου καὶ ἂν σταθῶμεν ἐπὶ τῆς γῆς, θὰ ἔχωμεν ὑπεράνω ἡμῶν τὸν οὐρανὸν, οὕτω καὶ ἡ γυνὴ διὰ βίου ἔσται ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τοῦ συζύγου της. Τούτου ἕνεκεν οἱ περὶ γυναικῶν νόμοι λέγουσιν, Ἡ γυνὴ ἔρα καὶ μόνον σύζυγον δι' ὅλου τοῦ βίου θὰ ἔχη, εἴτε ἐξ ἔρωτος αὐτὸν λάβῃ, εἴτε καὶ ὄχι. » Καὶ ἂν μὲν συμβῇ τὸ πρῶτον, θὰ διανύσῃ τὸν βίον εὐδαίμονα, ἐννοεῖται· ἐὰν δὲ τὸ δεῦτερον, ἡ δυστυχία της μόνον διὰ τοῦ θανάτου θέλει παύσει. »

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω περικοπῶν καταφαίνεται ἡ σπουδαιότης καὶ ἡ ἀξία τοῦ συγγράμματος τῆς περικλεοῦς Πάν-σεί-πᾶ. Ἐννοεῖται δὲ εἰκοθεν ὅτι καὶ οἱ Σῆναι δὲν παρέβλεψαν τὸ ὠφέλιμον τοῦ βιβλίου, ἀλλὰ μάλιστα πλείστοι τῶν λογίων, προσζήρχοντος τοῦ σοφοῦ Μά-γίου, ἔλαβον ἀντίγραφα αὐτοῦ πρὶν ἔτι δημοσιεῖσθαι καὶ ἔδωκαν αὐτὸ πρὸς ἀνάγνωσιν εἰς τὰς συζύγους καὶ τὰ τέκνα των.

Οὕτω λοιπὸν ἡ ἑξοχὸς αὕτη γυνὴ, τὸ καύχημα γενομένη τοῦ φύλου της, ἐτελεύτησε περὶ τὸ 70 τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἔτος, καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς ἐθρήνησαν ὅλοι ὅσοι τὴν ἐγνώρισαν ἢ ἀνέγνωσαν τὰ συγγράμματά της, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ καὶ ζῶσαν καὶ θανοῦσαν αὐτὴν τιμῶν, ἐκήδευσεν αὐτὴν ὅσον οὐδένα οὐδέποτε· ἄλλοτε μεγαλοπρεπῶς.

Ἀναγινώσκων τίς τὸ σύγγραμμα τῆς Σιννίδος ταύτης, ἐκπλήττεται παρατηρῶν τὴν ὁμοιότητα

τῶν ἰδεῶν αὐτῆς πρὸς ἐκείνας, αἵτινες κατεῖχον τὴν ἐκ Σάμου Πυθαγορικὴν φιλόσοφον Μελισσαν, ἥτις παραινοῦσα τὴν φίλην αὐτῆς Κλεαρέτην, τῇ ἔγραφε ταῦτα,

« Εὐχαρίστως βλέπω ὅτι ἐπροικίσθης ὑπὸ τῆς φύσεως μετ' ἀγαθὰς διαθέσεις, διότι καὶ τὸ νὰ θέλῃς ν' ἀκούσῃς περὶ γυναικὸς εὐκοσμίας, δεικνύει ὅτι μέλλεις νὰ διέλθῃς τὸν βίον ἐν ἀρετῇ. Πᾶσα λοιπὸν σῶφρων καὶ ἐλευθέρᾳ γυνὴ ὀφείλει νὰ ζῇ μετὰ τοῦ κατὰ νόμον ἀνδρὸς αὐτῆς ἐν ἡσυχίᾳ, ἀπλῶς ἐνδουμένη καὶ οὐχὶ πολυτελῶς, δηλονότι νὰ ἔχη ἐσθῆτα καθάριον καὶ λευκὴν, οὐχὶ δὲ πολυτελεῖ καὶ μεγαλοπρεπῇ. Τὰ διαπόρφυρα καὶ χρυσοποικίλα ἐνδύματα εἶναι ἀνῶφελῇ καὶ μόνον εἰς τὰς ἐταίρας χρήσιμα, ὅπως προσελκύωσι πολλούς· ἡ δὲ γυνὴ ἥτις ἐπιθυμεῖ εἰς μόνον τὸν ἴδιον αὐτῆς ἄνδρα νὰ ἀρέσκη, στολισμὸν ἔχει τὸν τρόπον καὶ οὐχὶ τὴν στολὴν. Ἐκάστη ἐλευθέρᾳ γυνὴ πρέπει νὰ ᾔνῃ εὐμορφὸς μόνον διὰ τὸν ἄνδρα της καὶ οὐχὶ διὰ τοὺς ἄλλους. Εἰς τὸ πρόσωπόν σου ἀντὶ ψιμμυθίου φέρε πάντοτε τὸ ἐρύθημα τῆς αἰδοῦς, ἀντὶ δὲ χρυσοῦ καὶ σμαράγδου ἔχε τὴν καλοκἀγαθίαν καὶ τὴν σωφροσύνην. Ἡ σῶφρων γυνὴ δὲν πρέπει νὰ περισπᾶται περὶ τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐσθῆτος, ἀλλὰ περὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ οἴκου, νὰ ἀρέσκη εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ νὰ ἐκπληροῖ ἀκριβῶς τὰς θελήσεις τοῦ· διότι αἱ θελήσεις τοῦ κατὰ νόμον ἀνδρὸς πρέπει νὰ ᾔνῃ νόμος ἄγραφος εἰς ἐκάστην κοσμίαν γυναῖκα. Προσέτι ὀφείλει αὕτη νὰ νομίζῃ ὡς μόνον προῖκα καλλίστην καὶ μεγίστην τὴν οἰκιακὴν εὐταξίαν, προτιμῶσα τὸ κάλλος καὶ τὸν πλοῦτον τῆς ψυχῆς μάλλον, ἢ τὸ τοῦ προσώπου καὶ τῶν χρημάτων· διότι ταῦτα μὲν ἀνὸς καὶ ὁ φθόνος ἀφανίζουσιν, ἀλλ' ἐκεῖνα μέχρι τοῦ θανάτου μένουσιν ἀναφαίρετα. »

Θ.

ΠΕΡΙ ΔΑΜΑΛΙΔΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε φυλλ. 40.)

Τὶ δὲ εἰπεῖν περὶ τῆς διαφθορᾶς τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, τῆς σμικρύνσεως τοῦ ἀναστήματος, ἐπαγαγούσης τὴν ἐλάττωσιν τοῦ μέτρου τῶν στρατευσίμων κατὰ διάταγμα τοῦ Ναπολέοντος; Ὅτι ὁ Bertin ἐν τινι θέσει τὸ 1856 ἐκδοθείσῃ ὑπάρχουν ὅ ἐστιν ἄνθρωποι, οἵτινες χάριν τῶν θεολογικῶν ἢ πολιτικῶν ἰδεῶν των θέλουσιν ἀπολύτως νὰ ἴδωσι τοὺς ἀνθρώπους ἡλλαιωμένους,

ὑποστηρίζοντες τὴν σμίκρυνσιν τοῦ ἀναστήματος τῶν νέων, μὴ ὁμολογοῦντες εἰλικρινῶς, ὅτι ὁ νομοθέτης εὐρέθῃ θεδιασμένους νὰ ἐλαττώσῃ τὸ μέτρον τοῦ ἀναστήματος τῶν στρατευσίμων· λοιπὸν ὁ Bertin εὐφῶς καὶ εὐστόχως καὶ εἰλικρινῶς ἀπαντῶν λέγει. «*La taille d'admission est bien plutôt soumise aux variations politiques qu'à toutes les autres.*» Καὶ πᾶν ὅ,τι ὁ Bertillon εὐσυνειδήτως ἐκτίθησιν. «*Ἐπὶ τοῦ Βοναπάρτου αἱ ἀπληστοὶ ἀνάγκαι τῆς νεοσυλλεξίας τὸν ἐβίασαν νὰ ἐλαττώσῃ τὸ μέτρον διαδοχικῶς ἀπὸ 1620—1540 χιλιομ. Ἡ δ' Ἐπανόρθωσις ἔχουσα ἀνάγκην μόνον 40—60,000 ἀνδρῶν, τὸ ἀνεβίβασεν εἰς 1570 χιλιομ. Ἡ δὲ Κυβέρνησις τοῦ Ἰουλίου θέλουσα νὰ ἔχῃ 80,000 ἄνδρας, τὸ κατεβίβασεν εἰς 1560 τὸ 1831 καὶ 1832, καὶ εἰς 1540 τὸ 1830.*» Τί σημαίνουσιν αὗται αἱ αὐξομειώσεις, παρ' ὅτι πολιτικαὶ ἀνάγκαι τὰς προκαλοῦσι καὶ ὅχι ἡ διὰ τὴν δαμαλίδαν ἐκφύλισις τοῦ ἀνθρώπου! Καὶ ἵνα μὴ κενολογῶ, ἃς μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ ἀναγράψω τὸν ἀκόλουθον συγκριτικὸν πίνακα, ὅθεν ἐξάγεται ὑγιὲς συμπέρασμα, καὶ ἡ καθαρὰ ἀλήθεια. (1)

Ἐντεῦθεν φαίνεται ἡ διαφορὰ τοῦ ἀναστήματος 2, 6 ἐπὶ πλέον σήμερον, παρὰ πρὶν τῆς ἐνεργείας τοῦ δαμαλισμοῦ. Ἄρα σφάλλουσιν οἱ ἀντιφρονούτες· καὶ μολοντοῦτο οἱ ὑπὲρ τοῦ δαμαλισμοῦ δὲν ἔχουσι τὴν ἀξίωσιν νὰ πρεσβεύουσιν, ὅτι ἡ διαφορὰ αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἰδίαν τοῦ δαμαλισμοῦ δύναμιν.

Ὅσον δὲ περὶ τῆς θνησιμότητος, ὅτι διπλάσιος ἀριθμὸς στρατιωτῶν μεταβαίνει εἰς τὰς πύλας (1)

τοῦ Πλούτωνος καὶ ὅτι ὁ θάνατος τοῖς πολίταις ἐπηύξησε μάλιστα μεταξὺ τοῦ 20—30 ἔτους ἡλικίας μετὰ τὴν χρῆσιν τῆς δαμαλίδος, πολλῶ ἦττον εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἐπέτυχον οἱ ἀντιφρονούντες, παραβάλλοντες ἐποχάς, πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχούσας, καὶ μὴ παραδεχόμενοι τὸν μέσον ὅρον τῆς θνησιμότητος, ὅπως γίγνεται εἰς ὅλους τοὺς τοιαύτης φύσεως παραλληλισμοὺς· ἄλλως εἶναι ὥσαντι ἐξήτει τίς νὰ συγκρίνῃ ἓνα τυχαῖον ἀριθμὸν πρὸς ἕτερον ἐπίσης τυχαῖον, ὅτε τυχαῖον ἔσται καὶ τὸ συμπέρασμα.

Ὁ Carnot λέγων, ὅτι τὸ 1819 ἔτος ἦτον ὀλέθριον· εἶναι ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ἤρξατο ἡ ὑγιεινὴ ἐπανάστασις διὰ τρόπον κοπτεροῦ, ὑπαινίττεται· ἡ κρεῖττον εἰπεῖν, παρρησία καὶ ἀυστόλως κηρύττει, ὅτι ἡ μεσολάβησις τῆς δαμαλίδος ἐπῆνεγκε τὴν αὐξήσιν τῆς θνησιμότητος τῷ στρατῷ, μάλιστα ἀπὸ τοῦ 1819, ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος εἰς τὸ πλέον θαινούσης, καὶ ὅτι αὕτη ἡ χρῆσις τῆς δαμαλίδος κατέστησε τὰς νόσους τοῦ στρατοῦ ἀπὸ τοῦ 1798 πλέον θανατηφόρους. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο τοῦ Carnot διαψεύδεται ἐξ ἐπισήμων ἀποδείξεων τῆς πείρας τοῦ Benoitson, ὅστις ἐγκύψας εἰς τὴν μελέτην τῆς θνησιμότητος τοῦ στρατοῦ ἀπὸ τοῦ 1820, ἦτοι σχεδὸν ἀπὸ τῆς ὀλεθρίας τοῦ Carnot ἐποχῆς τοῦ δαμαλισμοῦ ἔνεκα, εἰργάσθη ἀνεκδότως ἐπὶ πεζικοῦ, ἀναβαίνοντος κατ' ἔτος εἰς 125—130,000 ἄνδρας, εὐρύτερον παρὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Carnot παρατηρηθέντα ἀριθμὸν, ἐπὶ ἐξ ὅλα ἔτη καὶ ἔσχε τὸ ἐπόμενον ἀποτέλεσμα.

Ἐποχὴ.	Πόσοι οἱ ἐπὶ 100 ἐγγεγραμμένοι παραδεχθέντες, καὶ ὧν ἐμετρήθη τὸ ἀνάστημα.	
	Ἐἶχον τὸ μικρότερον ἀνάστημα (1576—1654. χμ.).	Ἐἶχον τὸ μεγαλύτερον ἀνάστημα ὑπὲρ τὰ 1651 χμ.
α'. Ἐποχὴ. Πρὸ πάσης ἐπιβροῆς τῆς δαμαλίδος 1816—20. Ἐν ἀρχῇ τῆς ἐνεργείας τῆς δαμαλίδος 1821—25.	53 52	47 48
β'. Ἐποχὴ. Μετὰ τὴν ἐπιβροήν τῆς δαμαλίδος 1840—47. 1848—52.	54 50,4	49 49,6

Ένιαυτοί.	ἀριθμὸς τῶν ἀποθιμόντων ἐπὶ 4,000 στρατιωτῶν.
1820	21.
1821	15.
1822	23.
1823 Παρελείφθη ἕνεκα τῆς ἰσπανικῆς ἐκστρατείας	
1824	19.
1825	15.
1826	20.
Μέσος ὅρος, 19, 4.	

Ὡστε ἡ μέση θνησιμότης τῆς ἐξαετοῦς αὐτῆς ἐποχῆς εἶναι 19, 4 ἡ ὁποία καὶ σήμερον ἔτι ἐξακολουθεῖ ἡ αὐτὴ, διότι τὸ 1847 ὁ Desjobert ἐπροσδιώρισεν αὐτὴν, κατὰ τὸν στρατηγὸν Paixhans εἰς 19, καὶ ὁ Moniteur τὸ 1848 εἰς 20 0/00. Ὅθεν ἐξάγεται ὅτι ὁ Carnot εἰς τὸν περὶ *influence croissante de la vaccine* λόγον του ἀπατάται παχυλὴν ἀπάτην.

Ἀπαρεγκλίτως ὁ αὐτὸς Carnot ἀπατάται καὶ ἐπὶ τῆς θνησιμότητος τῶν πολιτῶν, φρονῶν ὅτι αὕτη ἠῤῥησε μάλιστα μεταξὺ τοῦ 20—30 ἔτους ἡλικίας μετὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς δαμαλίδος. Πᾶσαν περιττολογίαν ἀποστρεφόμενος συντομίας χάριν ἐπενθυμίζω πρὸς τὸν Carnot καὶ τοὺς ὁπαδοὺς του τοὺς συγκριτικοὺς στατιστικοὺς πίνακας τῶν Moheau, Heuschling, Dupre st Maur καὶ Mes-sance, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ θνησιμότης ἦτο μεγαλειτέρα τὸν 18 καὶ 19 αἰῶνα μέχρι τῆς ἐξάπλώσεως τῆς δαμαλίδος, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἡλικίαν ἀπὸ 20—30 ἐτῶν. Ὁ ἔστιν ὁ θάνατος ἀπὸ 5—10 ἐτῶν ἡλαττώθη ἀπὸ 20—23 εἰς 13· ἀπὸ 10—20 ἐτῶν ὁ παρελθὼν αἰὼν ἡρίθμει κατὰ μέσον ὅρον 10 θύματα ἐκτὶ ὅπου σήμερον ἀριθμοῦνται 8· ἀπὸ 20—30 ἐτῶν, ὅταν ὁ 18 αἰὼν ἀριθμῇ 15 θύματα, ὁ σημερινὸς μόνον 13 1/2 ἤτοι 27 ἀντὶ 30· ταῦτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς μετέπειτα ἡλικίας, ἐξαίρουμένου τοῦ 80 ἔτους καὶ πέραν. Δυνάμεθα ἐπομένως ἐν πάσῃ πεποιθήσει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ θνησιμότης ἐπὶ τῶν ἡμετέρων χρόνων εἶναι ἐλλάσσων τῆς τῶν προγε-νεστέρων, ἥτοι ἡ τοῦ παρόντος αἰῶνος εἶναι μι-κροτέρα τῆς τοῦ παρελθόντος καθ' ὅλας τὰς ἡλι-κίας, πλὴν τῆς τοῦ 80 ἔτους καὶ ἐπέκεινα.

Καὶ ἐκ τῆς ἰδίας μου πείρας λαλῶν, ἐπὶ τῆς ἐν Γαλαξειδίῳ τὸ 1848 ἐνσκηψάσης ἐπιδημικῆς εὐλογίας, ὅτε μάλιστα ὁ μόνος ἡμῶν ἱατρὸς καὶ περὶ τοὺς 4000 προσβληθέντας ἐπεσκέφθη, καὶ

ἐπὶ τῆς παρούσης ἐπιδημίας, τρεῖς μῆνας ἤδη δια-κούσης καὶ περὶ τοὺς 600 προσβαλόντας, στήρι-ζόμενος, ἐπαρτήρησα ὅτι οἱ πρὸ μικροῦ ἢ καὶ μακροῦ χρόνου δαμαλισθέντες, ἀπέφυγον τὴν προσβολὴν τῆς εὐλογίας, ἢ ἂν τινες καὶ τούτων προσεβάλλοντο, σπανιώτατα ἀνεπτύσσετο καθαρὰ εὐλογία, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡπιότατη καὶ οὐδέπο-τε εἰς θάνατον καταλήξασα· ἐκ 250 παιδῶν, τὸν παρελθόντα χειμῶνα μετ' ἐπιτυχίας ἐμβο-λισθέντων διὰ δαμαλίδος, σταλείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπαρχείου, εἰς μόνος δὲν ἀπέφυγε τὸ κρούσμα, τινὲς τούτων ὑπέστησαν τὰ πρόδρομα συμπτώ-ματα τοῦ ἐξανθηματικοῦ πυρετοῦ, ἄλλοι τοῦτον, λυόμενον μετὰ ἐν ἡπιον ἐκκοπρωτικόν, συνήθως κύκκινον ἔλαιον, καὶ ἄλλοι ἀνεμοευλογίαν· οἱ δ' ἀποφυγόντες τῇ δυνάμει τῆς δαμαλίδος τὴν εὐ-λογίαν ἀπέφυγον τοὺς τυφοειδεῖς πυρετοὺς, τὰς δυσεντερήσας κλπ. νοσήματα, ἅτινα εὐχερέστα-τα προσέβαλλον τοὺς παθόντας εὐλογίαν· ὥστε παρρησία καὶ ἐν εἰλικρινεῖ ὁμολογῶ, ὅτι οἱ μὴ προσβληθέντες ὑπὸ τῆς εὐλογίας εὐρίσκοντο εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν ν' ἀποφεύγωσι τὰς εἰς τοὺς εὐλογιῶντας παρεπομένας θλεθρίας νόσους· ὥστε πολλαπλῇ εἶναι ἡ ὠφέλεια τῆς δαμαλίδος, ἥτις οὐ μόνον αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν προδιαθέτει τὸ ὑγιές, σῶμα εἰς ἄλλας ἀσθενείας, ἀλλὰ καὶ προ-φυλάττουσα αὐτὸ ἀπὸ τῆς εὐλογίας, τὸ προλαμβά-νει ἀπὸ τὰ κατόπιν ἀμέσως ἢ καὶ πολλὰ ἔτη βραδύτερον μετὰ τὴν εὐλογίαν ἀναπτυσσόμενα χρόνια νοσήματα, καὶ μάλιστα φθίσεως. Εἰς τὴν πρᾶξίν μου μοι συνέβη νὰ παρατηρήσω, ὅτι ὅσοι πρὸ ἐτῶν πολλῶν ἔπαθον ἰσχυρὰν εὐλογίαν, αὐτοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπεβίωσαν ὑπὸ φυματώδους φθίσεως. Τοιαῦτα περιστατικὰ εἶδον πολλά.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐξαιρετικῶς προσβληθῶσι δαμα-λισθέντες ἔστω καὶ τινες ἀποθάνωσι, πρέπει διὰ τοῦτο νὰ παραλείψωμεν ἐν μέσον, τὸ ὅποιον ἐκ-τὸς ὅτι δὲν προδιαθέτει τὸ σῶμα εἰς κανὲν νό-σημα, ἐλλατόνει ἀπ' ἐναντίας ὑπερβαλλόντως τὴν ἀναλογίαν τῆς θνησιμότητος; Καὶ τῷ ὄντι κατὰ στατιστικὰς ἀκριβεῖς παρατηρήσεις, μεταξὺ τῶν ἀποθνησκόντων ὑπὸ εὐλογίας, ἡ ἀναλογία εἶναι, ἂν μὲν οἱ προσβληθέντες ἦσαν δαμαλισμέ-νοι, 5—6 0/0, ἂν δὲ ἀνεμβολίαστοι 33—36 0/0. Πλὴν δὲ τῆς ὠφελείας ταύτης, μήπως οἱ ὑπὸ εὐ-λογίας ἄπαξ ἀλισκόμενοι εἶναι ἀσφαλεῖς διὰ παν-τός, ὅπως ἀφῆθ' τις εἰς τὴν τύχην, σκεπτόμενος, ὅτι ἂν δὲν ἀποφύγῃ τὴν εὐλογίαν, τοῦλάχιστον, ἂν ἐπιζήσῃ, ἐξασφαλίζεται διὰ παντός; ὅχι· διότι

καὶ τὸ 1848 καὶ ἐφέτος ἐπαρουσιάσθησαν τοιαῦται ἐξαιρέσεις, ἄλλαι λίαν ἐπικίνδυναι καὶ ἄλλαι ἀκίνδυναι. Τῇ παρουσίᾳ ἐπιδημίας μοι συνέβη νὰ ἴδω πρωτοφανὲς δι' ἐμὲ συμβάν. Τετραετὲς παιδίον, ὀνόματι Ἀντώνιος Βασιλείου Σελᾶ προσβλήθη ἐν ὑπὸ εὐλογίας ἀληθοῦς τὴν 10 μαΐου ε. ε. ὑπέστη μετὰ σφοδρότητος μάλιστα διατρέξαντα ὅλα τὰ στάδια αὐτῆς, τὸ τῶν προδρομῶν συμπτωμάτων, τὸ τῆς ἐξανθήσεως τὸ τῆς ἐμπύσεως καὶ τὸ τῆς ἀποξηράνσεως· διετέλει δὲ ὑπὸ τὴν ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἱατροῦ Κ. Γ. Ἡλιακοπούλου, ὅστις καὶ μὲ εἰσήγαγε διὰ τὸ περιεργὸν καὶ σπάνιον εἰς τὸν ἀσθενῆ. Δὲν εἶχον ἔτι ἀποπέσει αἱ ἐσχάραι, αἱ πολυπληθεῖς ἔνεκα τῆς συμβάσεως ἀφθονίας τῶν φλυκταινῶν, καὶ ἰδοὺ τὴν 10 ἰουνίου, μετὰ ἓνα δηλ. μῆνα, προσβάλλεται ὁ αὐτὸς ἀσθενὴς ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ καὶ πάντων τῶν προδρομῶν συμπτωμάτων τῆς εὐλογίας, τὴν τετάρτην ἡμέραν ἀρχίζει ἡ ἐξάνθισις, κατακαλύψασα τὸ σύνολον τοῦ σώματος, μὴ φεισθεῖσα ὅσων μερῶν ἐν τῇ ἐπιεικείᾳ τῆς ἀφῆκεν ἡ πρώτη ἀνεπάφω, ἐπέρχεται ἡ ἐμπύσις ἀφθονωτάτη καὶ μετὰ τὴν ἐγδόην ἡμέραν κανονικῶς προβᾷσα ἡ ἀποξηράνσις, ἀποπεσασῶν μέχρι τῆς σήμερον ὅλων τῶν ἐσχάρων τοῦ παιδιοῦ ὅμως ὑπὸ θεραπείαν ἔτι εὐρισκομένου ἔνεκα ἀδενίτιδος.

Ἀξιοῦσι τινὲς, ὅτι ὅταν ὁ ἐμβολιασμὸς γίνῃ μετὰ τῆς δεύτης προσοχῆς διὰ δαμαλίδος γνησίας, ἔχῃ δὲ ὡς ἀποτέλεσμα τὸ ἐπαρμὰ τοῦ κεντρωθέντος χώρου, τὴν ἐμπύσιν τούτου καὶ τὴν περίξ αὐτοῦ ἐξάνθισιν 10—15 ἐξανθημάτων, διατρέχων τὰ στάδια του καὶ καταλήγων κανονικῶς, τότε τὸ σῶμα ἐκεῖνο εἶναι ἀνεπίδεκτον εὐλογίας, καὶ ἐν παντὶ χρόνῳ ἀπὸ ταύτης προφυλαγμένον. Τούτοις συντάσσομαι καὶ γὰρ, διότι ἅμα παραδεχθῇ τις ὅτι ἡ δύναμις τῆς δαμαλίδος εἶναι προφυλακτικὴ, ὑπάρχει δηλ. ταυτότης μετὰ τὴν δαμαλίδος καὶ εὐλογίας, πᾶσα ἐξαιρέσις συμβαίνουσα, προκύπτει ἀφεύκτως ἀπὸ τὴν ἀτέλειαν ἢ τοῦ ποιοῦ τῆς λύμφης, ἢ τοῦ πλημμελοῦς τρόπου τῆς ἐμβολιάσεώς της κατὰ συνέπειαν τῆς ἀποτυχίας της ὅπως μάλιστα ἐνεργεῖται ὁ δαμαλισμὸς ἐν Ἑλλάδι, αἱ ἐξαιρέσεις τῆς ἐπιτυχίας, αἱ ἀποτυχίαι δὲν δύναται, ἢ νὰ ὦσι πολυπληθεστεραι.

Ἐγὼ ἐμβολιασθεὶς διὰ δαμαλίδος τὸ 7 ἔτος τῆς ἡλικίας μου (ἄγω ἤδη τὸ 46) ἐν Ζαΐκυνθῳ, ἐξαίρουμένων ἐλαφρῶν τινῶν προδρομῶν τῆς εὐλογίας συμπτωμάτων, τὰ ὅποια μὲ προσέβαλον

ἐν Παρίσις, ἐν μιᾷ αἰθούσῃ εὐλογιῶντων, καὶ τὰ ὅποια δὲν παρατάθησαν πλέον τῶν 24 ὥρῳ, διακοπέντα μετὰ συμβάντα αὐτομάτως ἐμετὸν, ἂν καὶ ἔζησα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπιδημιακῆς εὐλογίας τοῦ 1848 καὶ 1864 ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ ἀναμιγνύμενος μετὰ τῶν πασχόντων καὶ διὰ γυνου τοῦ ὥτός πολλάκις ἀκροασθεὶς αὐτοὺς ἀδιακρίτως οἰονδήποτε καὶ ἂν ἦ τὸ στάδιον, ἐνὶ λόγῳ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης προφυλάξεως συμπεριφερόμενος μετὰ τῶν ὑπὲρ εὐλογίας καμνόντων, μέχρι τῆς σήμερον ἀπέφυγον πᾶσαν αὐτῆς προσβολήν. Τοιαῦτα παραδείγματα ἔχω ἄπειρα, ἀ ἐπιλείψει με ὁ χρόνος καὶ ὁ χώρος διηγούμενον.

Λοιπὸν συντασσόμενος τοῖς φίλοις τοῦ δαμαλισμοῦ στεντορίᾳ τῇ φωνῇ διακηρύττω, ὅτι τὸ μόνον προφυλακτικὸν κατὰ τῆς εὐλογίας μέτρον εἶναι ὁ διὰ δαμαλίδος γνησίας μετ' ἐπιστάσις γινόμενος ἐμβολιασμὸς. Ἀντίκειμαι κατ' ἐκείνων οἵτινες φρονοῦσιν, ὅτι καὶ ὁ διὰ φυσικῆς εὐλογίας ἐμβολιασμὸς ἀποφέρει τοὺς αὐτοὺς καρποὺς, διότι ἐπαρτηρήθη, καὶ ἐγὼ αὐτὸς εἰς τὴν πράξιν μου ἐπαρτηρήσα, ὅτι ὁ ἐμβολιαζόμενος δι' ἀληθοῦς εὐλογίας ὑφίσταται τὸν κίνδυνον, ὅτι προσκαλεῖ τὴν εὐλογίαν, ἥτις δὲν εἶναι ἐπόμενον νὰ ᾖ καὶ ἡπία. ἂν καὶ ἡ ἐμβολιασθεῖσα ὕλη ἀπὸ ἡπίως εὐλογιῶντα ἐλήφθη, καὶ ὅτι ἡ προφυλακτικὴ δύναμις τοῦ τοιούτου ἐμβολιασμοῦ ἐφόσον ἐπαρτηρήσα, ἐν αἷς ἔζησα δύο ἐπιδημίας, δὲν εἶναι ἴση τῆς δαμαλίδος. Πλὴν δὲ τούτων τῶν οὐσιωδῶν ἐλλείψεων, γενομένου τοῦ ἐμβολιασμοῦ δι' εὐλογίας εἰς μικρὰ βρέφη, ἐκρηγνυομένου τοῦ ἐξανθηματος, ἀναπτύσσονται ἐξύταται φλεγμοναὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων καὶ μάλιστα τοῦ λάρυγγος τῶν ὁποίων τὸν τελευταῖον κίνδυνον ὀλίγα, ὀλίγιστα διαφεύγουσι. Τὸ δὲ 1848 συλλαβόντες τινὲς τὴν τολμηρὰν ἰδέαν νὰ ἐμβολιάσωσι μικρὰ παιδιά, ἐν τῇ ἀγνοίᾳ μου βεβαίως, διὰ φυσικῆς εὐλογίας, ἐνθαρρυνθέντες, ὡς ἔμαθον, ἀπὸ τὴν παρατήρησιν ἐπὶ μεγάλῃς ἡλικίας γενομένου διὰ εὐλογίας ἐμβολιασμοῦ, προκαλέσαντος τοῖς μὲν πυρετὸν τοῖς δὲ καὶ ἐλαφρά τινα σποράδην ἐπὶ τοῦ σώματος ἐξανθήματα, χωρὶς ὅμως νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν των, ὅτι οἱ οὕτως ἐμβολιασθέντες ἦσαν ἄλλοτε ἐμβολιασμένοι διὰ δαμαλίδος, ἐνθαρρυνθέντες καὶ ἀπὸ τὴν πρόληψιν, ὅτι ἡ ὕλη τῆς εὐλογίας, ὡς ὁμοούσιος προφυλάττει πολλῷ κρείττον τὴν εἰςβολὴν αὐτῆς, ἐπραγματοποίησαν τὴν ἰδέαν των εἰς νήπια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀνεμβολιάσα διὰ δαμαλίδος, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων ἀπεβίωσαν

ὕπὸ δευτερευούσης φλογώσεως, τὰ δὲ διασωθέντα ἀπῆλυσαν ὡς ἀντάλλαγμα τὰ κύτταρα τοῦ προσώπου των καὶ ἄλλας ἀσχήμους κακώσεις, πρὸς δὲ καὶ τὴν ἐκ νέου κατὰ τὴν παρούσαν ἐπιδημίαν ὑπὸ εὐλογίας προσβολῆν των, ὅπως ἰδίους ὅμμασιν ἀντελήφθην. Ὡστε δὲν μοὶ μένει ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία, ὅτι ἡ δαμαλὶς προφυλάττει τὴν εὐλογίαν πολὺ ἐπιτυχέστερον καὶ ἄνευ τινὸς κινδύνου παρὰ τὴν εὐλογιώδη ὕλην, τὴν ὁποῖαν μωροὶ τινες προτιμῶσι.

Τοιαύτης οὐσης τῆς ἀρετῆς τῆς δαμαλίδος, ἀνάγκη νὰ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια περὶ τὴν ἀκρίβη καὶ ἐπιτυχὴ ἐφαρμογὴν αὐτῆς παρὰ ὕλης ἀγνῆς, γνησίης, διότι ἀποτυγχάνουσα εἴτε ἐκ τῆς κακῆς ποιότητός της, εἴτε ἐκ τῆς κακῆς ἐφαρμογῆς της, χάνει παρὰ τῷ λαῷ τὴν ἀξίαν της, ἀδιαφοροῦντι ἢ καὶ περιφρονοῦντι τὸν δαμαλισμὸν, τιμωρομένῳ ὅμως πικρὰ διὰ τὴν εὐπιστίαν καὶ ἀρνησίαν του, ἣν καὶ παρ' ἡμῖν ἐπαρτήρησα τὸν παρελθόντα χειμῶνα, τοῦ ἱατροῦ ὕ καὶ τοῦ δημάρχου πλείστας ὅσας ἀπαντησάντω ν' ἀρνήσεις καὶ λίαν παρατόλμους παρατηρήσεις.

Μένει δὲ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ δαμαλισμοῦ αὐστηρὰν ἐπαγρύπνησιν τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως, ἵνα ὠφεληθῇ ἡ κοινωνία ὑπὸ τῆς δαμαλίδος. Αὕτη ὀφείλει νὰ προμηθεύηται τάχιστα τὴν καλλίστην δαμαλίδαν, ἀπὸ πηγῆν δηλ. ἀξίαν πίστει, νὰ τὴν στέλλῃ ἐγκαίρως εἰς τὰ ὄργανά της, νὰ διορίσῃ ἐπὶ τοῦ δαμαλισμοῦ ἐπιστήμονας ἱατροὺς μὲ κάποιαν ἀμοιβήν, διότι ἡ παρὰ τοῦ Νόμου δὲν εἰσπράττεται τακτικῶς, εἶναι δὲ καὶ ἀνεπρκής, νὰ ὀρίσῃ καὶ ἀναγράψῃ τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ὁποῖας δηλ. αὐτοὶ ὀφείλουσι νὰ κάμνωσι παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἐμβολιζομένων, μέχρι ποίας ἡμέρας, ὁποῖας ὑποχρεωτικὰς πιστοποιήσεις πρέπει νὰ λαμβάνωσι καὶ φυλάττωσιν οἱ ἐμβολιζόμενοι, οὐ μόνον τῆς στρατευσίμου, ἀλλὰ καὶ πάσης ἡλικίας, τὰς δὲ παρατηρήσεις των ταύτας, καὶ ὅσας ἄλλας ἐκ τῆς ἐπιστήμης ὀδηγοῦμενον τὸ Β. ἱατροσυνέδριον ἤθελεν ἐρίσει, νὰ ὑποβάλωσιν οἱ ἱατροὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τακτικῶς, καὶ οὐχὶ ὅπως γίγνεται μέχρι σήμερον ἀτάκτως εἰς τὸ χαρτίον μόνον φυλαττομένων ὅλων των διατυπώσεων περὶ ἐφαρμογῆς δαμαλίδος κλπ. Πᾶσα δὲ παράβασις τοῦ ἐπὶ τοῦ δαμαλισμοῦ ἱατροῦ, ὡς καὶ πᾶσα ἀρνησις τῶν πολιτῶν ἀπαιτεῖται νὰ καταδιώκεται ποινικῶς αὐστηρότατα. Καὶ τοιούτοτρόπως ἐνεργοῦσα ἡ Κυβέρνησις ἀφ' ἐνός, σπουδαίως ἐφιστῶντες τὴν προσοχὴν των οἱ ἱατροὶ

ἀφ' ἐτέρου, θὰ δυνηθῶσι ν' ἀπολαύσῃ καὶ ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία σύμπασαν τὴν ὠφέλειαν τῆς δαμαλίδος, ὡς καὶ ἐν Εὐρώπῃ, ὅπου δι' αὐτὸν καὶ μόνον τὸν λόγον κατ' ἀναλογίαν δὲν ἀπαντῶνται τόσοι κοσκινοπρόσωποι, ὡς παρ' ἡμῖν.

Ἀπᾶδω πρὸς τὸν συνάδελφον Κ. Πύρλαν, ὅτι ὁ δαμαλισμὸς πρέπει μόνον νὰ γίνηται ἐν καιρῷ ἐπιδημίας. Τούναντίον ἐπαρτήρησα, ὅτι ἐν ὥρᾳ ἐπιδημίας ὁ δαμαλισμὸς δύναται νὰ ᾔναι ἐπικίνδυνος εἰς ἐκεῖνα τὰ σώματα τῆς ἐν ἡ ἐνέσκηψεν ἡ εὐλογία ἐπιδημικῆς κοινωνίας, ὅσα δὲν φέρουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν δαμαλίδαν, προδιατιθέμενα ὑπὸ τῆς εὐλογίας οὕτως, ὥστε πᾶσα εἰσαγωγὴ δαμαλίδος προκαλοῦσα πυρετώδη κίνησιν, ἴσως καὶ πᾶσα ἄλλη πυρετώδης ἀφορμὴ προκαλεῖ τὸ ταχύτερον τὴν ἐξάνθισιν τῆς εὐλογίας καὶ πολυπλασιάζει τὰ κρούσματα.

Διὰ τοῦτο κατὰ τοιαύτην ὥραν σωτήριον εἶναι ὁ περιορισμὸς τῶν εὐλογιῶντων καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τοῦ νοσώδους ὀρίζοντος, ὅπου μεταβαίνοντες μετὰ παρέλευσιν τῆς προθεσμίας τῆς ὑπονοουμένης ἐπώσεως τοῦ εὐλογιώδους μολύσματος, δύναται νὰ ἐμβολιάζωνται διὰ δαμαλίδος ἀφόβως καὶ μετὰ εἰκοσι τὸ πολὺ ἡμερῶν παρέλευσιν ἀπὸ τοῦ δαμαλισμοῦ, ἀφόβως ἐπίσης νὰ ῥίπτωνται εἰς τὴν ἐπικρατούσαν ἐπιδημίαν.

Θεωρῶ πάντῃ περιττὸν νὰ πραγματευθῶ περὶ τοῦ πῶς καὶ εἰς ποῖαν ἡλικίαν πρέπει νὰ γίνηται ὁ δαμαλισμὸς, διότι εἰς τὰς σελίδας πάσης παθολογίας εἰδικῆς εὐρίσκεται ἐν ἐκτάσει καὶ κατὰ τὰς διαφορὰς γνώμας.

Ἀποχαιρετῶν ἐπὶ τοῦ νῦν τοὺς εὐαρίθμους πολέμους τῆς τόσον χρησίμου διὰ τὴν ἀνθρωπότητα δαμαλίδος προσφωνῶ αὐτοῖς τὸν τοῦ Bertillon ἐπίλογον. « *Aujourd' hui on peut affirmer que la vaccine, si précieuse à l'enfance, n' est funeste à aucun âge. La fille de Jenner quitte donc le prétoire triomphante de ses impuissants ennemis.* »

Ἐν Γαλαξειδίῳ τὴν 15 ἰουλίου 1864.

Α. Ι. ΚΑΡΑΛΙΒΑΝΟΣ.